

פורנו רך

הסטרונטים סולקו ותואר "דוקטור לפילור" סופיה לשם כבוד" הוענק לראש-הממשלה יצחק שמיר מטעם האוניברסיטה העברית — מדרווח העיתונות.

שמץ של בושה עוד נותר בהם, בראשי המורסות להשכלה גבוהה שלנו. כאשר הנהל והיסקס מחייבים אותם לשלם מס-עובד — לפחות מסלקים את הסטרונטים. לא במעמדם. ובכל זאת הותר האירוע כולו איזה טעם תפל. ראשית, "לשם כבוד" במעמד מביש. מה כבוד גדול מצאנו בבושה.

אבל אולי צריך לפרש אחרת את מילות-התואר: לא התואר הוא "לשם כבוד", כי אם הפילורסופיה, "פילוסופיה לשם כבוד" — כן, זה כבר הרבה יותר מתאים לכמה מן הירדועים-בציבור שלנו.

איך שלא יהיה, שמיר אינו ראוי כמובן לשום תואר כבוד מן המוסדות שלנו להשכלה גבוהה. לא זה בלבד שלא עשה למענם ולמענה דבר והצדיק, ולא זה בלבד שאינו ראוי לשום תואר על שום הצטיינות כלשהי, אלא שהוא, מדיניותו והמחנה שהוא מייצג עשו יותר מכל ממשלה קודמת בישראל להביא את ההשכלה הגבוהה בארץ למצב שבו היא מצויה כיום — הן מבחינת המשאבים והפיתוח והן מבחינת היוקרה בציבור.

דוקטור לפילוסופיה לשם כבוד? לא, זה בוודאי לא. אבל אפשר בהחלט "אברך כבוד" של "ש"ש", ליגיון הכבוד של מועצת יש"ע או מוסמך לאמנות של השב"כ. הכיבודים הללו, אחרי הכל, מגיעים למי שהוא בלי ספק מתחרה רציני על תואר ראש-הממשלה הבילתי-מכובד ביותר בתולדות מדינת-ישראל.

ערב גבינות

ובעוד שמיר חוגג את קבלתה (באחוריה) של תעורת האוניברסיטה שלו, משוטט ממלא מקומו בחברת סאנשו פאנסה ורוויאנטי הסוסה ואצילה אם גם גרומה מעט — קרי: שני ככירי הפרוואקנים שלנו, בסדר זה או אחר — ביערות הכרמל, כשהם מרסקים עניינים העומרים ברומם של עולם. כלומר, כיצד נראה רומם של עולם מנקודת-ההצפייה של השפל. איך אומר ביאליק: מגופו של עולם אל אור ערנתי.

הפרופסור דן מירון נפגש אף הוא עם כבוד הנ"ל. וציפור קטנה מטעמו של האחרון טרחה להגביב לעיתונות את החדשה המרעישת כי מירון חזר בו מתוכנה של האגרת המשותפת שפירסמו הוא ואנוכי, עברכם הנאמן, בפרשת השב"כ בידועות אחרונות.

אני מציין עובדה זו רק כדי שיופיע באיזה מקום — שחור על גבי לבן — שאני עוד לא חזרתי בו.

אולי — מפני שלא נתבקשתי לחזור, ואולי משום שעוד לא הוצע לי תפקיד מתאים, כגון זה של הנספח לתרבות של ישראל בצרפת, אשר שמועות עקשניות אומרות כי כבר הוצע או עומד להיות מוצע לאחר מאבירי האחרות הלאומית שלנו.

הוא שנאמר: יגעת ומצאת — תאמין; תאמין, חביבי, תאמין.

אני משתמש איפוא בהורמנות חגיגית זו כדי להכריז: א. גם אני פתוח להצעות מכל מין. רב. למה רק להם? רק מפני שהרה בושם חושבת שהם יותר פוטוגניים מנסים קלרון וממני? באמת עוול.

אבל אולי הצרפתית שלהם יותר צחה משלי?

אבל המנגינה...

מפרס הפרסה, סליחה, הפרס הלאומי שלנו — משה גלבוע (ה"דוקטור" בלשון המעטה) החליט כנראה שהגיעה העת לתקן את העוול שנגרם בשעתו לששה ארגוב, שלא קיבל את פרס ישראל למלחין הזמר העממי, שהוא בלי ספק ראוי לו. עמר גלבוע והחזיר השנה שוב את מרור הזמר העברי למיפעל הנושא פרסים שלו. ארגוב יוכל איפוא לקבל בשנה הבאה את שנמנע ממנו, שלא-יצחק, בחלוקת השלל הקודמת. אבל דבר קטן אחד, דבר של מה בכך, פרט זעיר ומכמעט נסתר מן העין משך את תשומת-ליבי החשדנית בכל הפרשה. כשהולק בשעתו פרס הזמר הקודם, וכו' בו גם מלחיני הזמר העממי וגם מחברי התמלילים, כמובן (נעמי שמר, חיים חפר ומשה וילנסקי). ואילו הפעם הושמט מרור התמליל או מילות השיר, ורק המלחינים והמלחינים יוכלו לעלות על טוסס של אלה שהמלך חפץ ביקרם.

במילים אחרות: זמר עברי בלי אלתרמן ("לילה לילה") ואלכסנדר פן ("היה או לא היה") ולאה גולדברג ("היקינתו") ואברהם חלפי ("עטור מיצחק זה שחור") ומרים לין-שטקליס ("הכוכב והבה") — אילו חיו עימנו כיום ואילו עוד בחיים חיינו.

ואולי — מתנגבת ללב מחשבה נוראה — זמר עברי בלי יעקב אורלנד ("עמוק עמוק העצב בעינים"), ייבדל לחיים ארוכים, שרוקא מיכר פיזמוני ושירי הזמר שלו יצא לאור בשנה הזאת.

שאלתי שאלה אבל — אכזבי — נדמה לי שאני גם יודע את התשובה, שהרי אני חכם בלילה. כשהופיע בשעתו שיר הזמר הידוע "עץ הרימון נתן ריחו", באו רבים-גם-טובים בטענות ליעקב אורלנד: הכיזר, "בני ים המלח ויריחו" — והלא מן המפורסמות היא שלרימון אין ריח כלל?

א: זהו בדיוק; לרימון באמת אין. אבל לפרס ישראל של גלבוע יש. יש, גבירותי ורבותי, ועוד איזה:

איפה דמיאניוק?

לא ברור לי מה קרה שם, אבל בזמן האחרון לא שומעים יותר שום דבר על דמיאניוק. לא רדיו, לא טלוויזיה, לא נוח קליגר נגד טוביה פרידמן.

אחרי שכבר התגברתי על כל המעצורים וההיסוסים והספקות שלי, וכבר התרגלתי למנת סם הוועה היומית — מונעים אותה ממני כך סתם, בלי אוהרה ובלי תחליף?

האם הם באמת חושבים שאני אסתפק במישפט קלאוס בארבי בליון הרוחקה?

לא יקום ולא יהיה, ראשית, על מישפט בארבי אין מרווחים אצלנו בהרחבה כזאת, לא בטלוויזיה ולא ברדיו או בעיתונות (וכנראה שאין לו ערך חינוכי). שנית, הרי איש אינו מערער על כך שבארבי הוא בארבי — פושע-מלחמה שפל ורוצח-ילדים שהיה ראוי להיות מוצא להורג לפני שלושים וארבעים שנה! — ואם כך נעדר במישפטו יסוד המתח: זה הוא או לא הוא? מה אומר ומה אדבר. אני כבר התרגלתי לדמיאניוק היומי שלי ולא אסכים לוותר עליו. ואני קורא למסורות המתאמים, בשם נצח ישראל שלא ישקר: החזירו לנו את דמיאניוק. מה זה, הצגת-תיאטרון שמוציאים אותה לפג' רה?

הגיע זמן מלשינון

ועכשיו, ילדים, חיבשו את הכיפות: הגיע זמן מלשינון, ובכן, מלשינון (שטינקר בלע"ז) לא בא מלשון לבנון, כמו שחשבתם. שהרי לא כל מי שהעליל על חבריו בעת מלחמת לבנון, הוא מלשינון. מלשינון הוא רק מי שהוא גם מלשין וגם בעל לשון, דמתקרי לשונאי על מישקל מלונאי — או מלונאית על מישקל רחב הזונה ז"ל.

ומלשינות מן מלשין ובארמית מלשינותא. והוא תרגום תהלים נ"ב ד' ("הות תחשוב לשונך כתר מלוש עושה רמיה"), והוראתו, "מסירת ידיעות-סתר לשליטנות כדי להרע, דיברי שיט" נה על פלוני, מסרנות." וסימוכין לזה בדיברי רש"י: "שתלך ותחזק דין של מסורות ומצליחין במלשינות" (רש"י סנהדרין צ"ז).

ומניין שהמלשינון גם "מצליח במלשינותו"? תשובה: שהוא משנה טעמו ונעשה לשונאי, וזאת בשעה שלשונו הארוכה שליקקה בעבר במקום שליקקה, הולכת וקרבה למלכות.

ולמה דרוקא למלכות? שנאמר בגיטין ז': "בידי למסרם למלכות", פירוש רש"י: "כוח בידי להלשין עליהם". להלשין עליהם? והרי יש הגורסים להלשין מלשון שניה, כלומר: לנסוך בהם תרדמה, להכ" ביד עליהם איכריהם ולעשותם כמה שנאמר ב"ידיש "שלאפעדיק", ומכאן: מלשינון — לשון — לשונאי — שלאפעדיק.

והנה הללילים המכשירים כי באמת כבר הגיע הזמן לישון.

חיילים

קיסר עלא כיפאק

בעונותי הרבים נגזר עליי לקרוא שנית, באלה הימים הנוראים (ארץ טירופית יפה), את הערומים והמתים של גורמן מיילר. לא שהוא ספר רע או שטעמם, חלילה, אלא שכבר קראתי טובים ממנו בימי חלדי. וגם זה: 614 עמודי פרוזה בינונית כימות החום האלה!

והנה הפתעה. האמינו לי, לכל ציפיתי אבל לא לכך שמיוצגיו הירן וקאמינגס (הגנרל) וקרופט ווילסון וגאלאגר ומינסה יתמחרו כל-כך מאז פגשתי אותם לאחרונה (לראשונה).

בעת שקראתי אותם ועליהם בפעם האחרונה הם עוד היו, למיטב זיכרוני, חיילים אמריקאים מן השורה, כמו החיילים המציפים את חיפה באלה הימים. והנה שימערנא-שימער איזה אסון התרגש ובא עליהם מאז אותם ימים רחוקים. שימער כיצד הם מרברים היום:

"מה אתה מתרגש?... אתה יודע שהייתי עושה מאה וחמישים לשבוע והיתה לי מכונית והייתי עם לפטי ריצו. אבל ממש עם. לא היתה אף בחורה בעולם שלא יכולתי לרפוק. דוגמניות, שחקניות, קוסיות על הכיפאק... אתה במצב גרוע לאללה כשאתה תקוע בצבא. וקוס אק, אתה לא יכול לעשות שום דבר, כשקורה לך משהו... היה לי בן-דוד שהאשה שלו נהרגה בתאונה, ישו, היית צריך לראות איך הוא התנהג..."

בחיאת אללה, שכך הם מרברים, המארינס שלנו. ישו, כמה שהם מעורכנים על-אי-כיפאק, המאסטולים האלה!

פרופסור הייגנס מגבירתי הנאווה — זוכרים? (בעצם ממחזו של ברנארד שו) — מתפאר בכך, שהוא מסוגל לזהות כל אדם על פי מיבטאו, לשונו וסיגנון הדיבור שלו. אם לנקוט אותם קניימיה, הייתי אומר שגיבורי סיפורי של מיילר הם ערבים אמריקאים ממוצא נוצרי דוברי עברית המשרתים צה"ל. זה מפתיע אתכם?

זה לא צריך. לא, בחיאת אללה, שלא. כאשר

ד"ר לואי פרידננד הנסיך פון פרויסן (פרוסיה), נכדו של וילהלם השני, מי שהיה קיסר גרמניה, אומר בעת ביקורו בחיפה בחודש שעבר כי "כשגרמניה הפכה לרפובליקה... זה היה דרוקא כיף!"

בציטוט ישיר. לא מאמינים? לכו למקורות. שם הכתבה "לילי ולולו הנסיך", והיא התפרסמה בעיתון חיפה כלבו. גיליון מס' 977, 17 באפריל 1987. וכבר למדנו שמה מותר לקיסר מותר גם לשור...

ציטוט השבוע

אין לי יותר טוב ממה שמצאתי בגיליון 7. ימים" של ידיעות אחרונות, שהוקדש לשלוש שנים למלחמת-הלבנון.

אומר שם הרמטכ"ל לשעבר, רביאלוף (מיל') וחבר הכנסת הדיוס רפאל איתן: "לא שמעתי מבגין שהוא התאכזב ממני. לא שמעתי ממנו שהבטחתי לו מלחמה מסוג אחר והוא קיבל מלחמה מסוג אחר."

ובאמת, אתם שמעתם?

רעיה הרניק: משוררת

איך עוברים, באמת איך עוברים מכל זה — טינופת, איזולת, שחיתות — לספר שירה החדש של רעיה הרניק, משיירי הרה-רצל ירושלים, שיצא לאור בהוצאת ספריית הפועלים?

פשוט, לא עוברים. אין שום מעבר, שום גשר, אפילו לא הגשר הצר מאוד של הברסלני שרעיה הרניק מצטטת כאן שלוש פעמים, המוליך בין זה לזה, בין ארץ זו לארץ זו, תרבות זו לזו.

אין גשר ואין קשר. נקודה.

ירק משוררת, משוררת בעלת ערך היודעת את הסוד, צמחה לנו ולעצמה — לאסונה — מאסונה שלה ומן המציבה שבה-הרצל. ואם כספר השירים הקודם עדיין לא ביקשנו ולא רצינו להבחין בין המשוררת לבין האם השכולה, עכשיו, אחרי הספר הזה, כבר אפשר ומותר להבחין.

שהרי עכשיו כבר אין זה רק עניין של זעם או השתתפות-בצע, או קירבת לב, או של מילים שהן לפני השירה או אחרת, יותר ממנה או פחות ממנה. עכשיו כבר עומד למיבחן הכישרון, הכישרון ועימו התושיה, התושיה ועימה חוכמת המילים, חוכמת מילים שהיא שירה. עומדים למיבחן עומדים בו.

שהרי משוררת היא זו שנטלה כאן את חומרי-המות של כנה ועשאתם לחומרי-חיים, סימני חיים לחיים שהיו ואינם, וסימנים לחיים שנשכים ואולי גם מותר לומר זאת: מחליפים כוח.

והוא, הכוח הזה, הוא המהרהר כאן, כספר הזה, כפי שאינו מהרהר אולי בחדר אחד של איש זקן אחד ברחוב צמח בירושלים, אשר לו מקדישה המשוררת שיר מעורר חלחלה: כדרך שלעולם לא יהדהר ב"מילוא מידברותי" של חברה-הכנסת ששמו חבו בביטוי המצוטט, הנושא אמריו על הקרקע ועל בגדיה. "וחרשית ידו לופתת הסכין" שטופה להיתקע בג כולנו, אליבא דרעיה הר-ניק.

גם אלה וגם אלה סימנים. אלא שאלה של המשוררת סימנים של שירה, ושל אידיה שהצמיחה מתוך קרקע הרה-רצל שירים כגון זה:

אני מצמצמת את גבולותי.

פעם הייתי ארץ ישראל

הייתי מדינת ישראל

היום אני ירושלים

עוד מעט

הר-רצל

עוד מעט

אתה.

נתן זך

תרבות

החיידק, השירה

ומוספי הסיפרות

יותר ויותר מתחזק הרושם כי מעמדה של ה"שירה במוספי הסיפרות הולך ומשתנה, וכי הדרך מאובדן בכורתה, בין רפיו של העיתון, ועד להשיעיתת ממדורי הסיפרות, אינה רחוקה. אם עד

זה מול זה:

אמנים יהודים וערבים בתערוכה משותפת

משמאל: סולימן מנסור (ירושלים המזרחית), צלם הכובש (גירים ציבעוניים); מימין: הרולד רובין (ירושלים המערבית), היונה שפרחה (טכניקה מעורבת).

משנה לעורך: שמעון צמרת

26